

DECLARAȚIE PUBLICĂ

a societății civile de mediu din Republica Moldova privind situația critică a resurselor de apă

Chișinău, septembrie 2026

Organizațiile neguvernamentale de mediu semnatare, reprezentând societatea civilă din Republica Moldova, atrag atenția autorităților publice centrale și locale, precum și opiniei publice, asupra gravității situației hidrologice actuale și a necesității unor măsuri urgente, coerente și de durată pentru gestionarea resurselor de apă ale țării.

La 28 iulie 2026, prin Hotărârea Guvernului nr. 378/2026, a fost declarată starea de alertă hidrologică pentru o perioadă de 30 de zile, ca urmare a scăderii critice a debitului fluviului Nistru și a riscului major pentru funcționarea stațiilor de captare destinate alimentării cu apă potabilă și irigațiilor. Această decizie confirmă oficial ceea ce comunitatea de mediu semnalează de ani buni: Republica Moldova se confruntă cu o criză hidrologică de durată, nu doar cu un episod meteorologic trecător.

Starea de alertă hidrologică a fost prelungită prin Hotărârea Guvernului nr. 494 din 26.08.2026, pentru încă 30 de zile, în scopul prevenirii și reducerii impactului provocat de diminuarea debitului de apă în fluviul Nistru și râul Prut, luând în considerare evaluarea riscurilor privind securitatea stațiilor de captare utilizate pentru alimentarea cu apă potabilă și irigare, precum și necesitatea protecției mediului, infrastructurii critice și sănătății populației.

Ca urmare a prelungirii perioadelor de stare de alertă hidrologică, la 22 septembrie 2026, Guvernul a propus Parlamentului Republicii Moldova declararea stării de urgență în sectoarele energetic și hidrologic pentru o perioadă de 60 de zile. Parlamentul a aprobat prin Hotărârea nr. 222 din 22 septembrie 2026, declararea stării de urgență în sectoarele energetic și hidrologic, începând cu 26 septembrie 2026, fiind invocate ca temeiuri agravarea situației hidrologice a fluviului Nistru, în condițiile în care, la momentul actual, volumul acumulărilor este de aproximativ trei ori mai mic decât volumul deversărilor din lac.

Această situație nu trebuie privită doar ca o consecință a unui an secetos. Ea trebuie analizată în contextul mai larg al schimbărilor climatice, al reducerii disponibilității naturale a apei, al modificării cursurilor de apă, al degradării solurilor și ecosistemelor, al captărilor și utilizării apei, precum și al infrastructurii existente.

Seceta este un fenomen natural amplificat de schimbările climatice. Vulnerabilitatea societății la secetă este însă, în mare măsură, rezultatul modului în care gestionăm teritoriul și apa.

Datele oficiale cuprinse în documentele de planificare și gestionare a resurselor de apă susțin această constatare:

- Volumul mediu anual al fluviului Nistru este de circa 9,2 km³, dar poate scădea până la 6 km³ în anii secetoși — o reducere de peste 30% față de medie (*Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru, ciclul II 2025-2030, aprobat prin HG nr. 70/2025*).
- Volumul mediu anual al râului Prut este de 2,7 km³, dar poate coborî până la doar 1,2 km³ în anii cu insuficiență de precipitații - practic o înjumătățire (*Programul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră, aprobat prin HG nr. 444/2022*).
- Cea mai mare parte a teritoriului național se încadrează în regiuni sub umede și semiaride, cu risc ridicat de secetă și deșertificare; precipitațiile medii anuale au scăzut deja cu 7,2% între perioadele de referință 1961-1990 și 1991-2020.
- Republica Moldova s-a confruntat, în ultimele două decenii, cu 7 secete severe (2000, 2003, 2007, 2012, 2015, 2017, 2020), unele afectând până la 100% din teritoriul țării și provocând pierderi economice de miliarde de lei.
- Majoritatea râurilor mici din ambele districte hidrografice au fost puternic modificate hidromorfologic (îndreptare, regularizare, baraje), fapt ce le reduce drastic capacitatea naturală de reținere și regenerare a apei - multe dintre ele secând complet în perioadele critice.
- Agricultură consumă circa 70% din volumul total de apă utilizată la nivel național, adesea prin metode de irigare ineficiente, în condițiile în care suprafețele irigate prin sisteme centralizate și moderne rămân extrem de reduse.
- O parte semnificativă a alimentării cu apă se bazează încă pe surse necentralizate (fântâni, izvoare), nesupuse evidenței și contorizării, ceea ce face aproape imposibilă o gestionare precisă a consumului în perioade de criză.

Aceste valori arată o vulnerabilitate fundamentală: țara trebuie să-și organizeze dezvoltarea nu după cantitatea de apă disponibilă într-un an favorabil, ci după capacitatea sistemului de a funcționa în anii cu deficit hidric.

În ultimele două decenii, Republica Moldova a trecut prin mai multe episoade severe de secetă, unele afectând o parte foarte mare a teritoriului și producând pierderi economice considerabile. În același timp, precipitațiile și regimul climatic se modifică, iar presiunea asupra resurselor de apă crește.

Prin urmare, securitatea apei nu mai poate fi gestionată exclusiv prin măsuri de urgență adoptate atunci când nivelurile și debitele au ajuns deja la valori critice.

Deși disponibilitatea resurselor de apă reprezintă o problemă persistentă volumul captărilor de apă înregistrează un spor semnificativ din sursele de suprafață, cum ar fi: raioanele Criuleni (de aproape 9 ori), Strășeni (de 2,8 ori), Dubăsari (de 2,6 ori), Anenii Noi și Căușeni (de 2 ori)¹.

În cadrul districtului bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră cele mai semnificative presiuni sunt întreruperea continuității râului prin construcția barajelor și captarea apei².

Aceste situații impun o schimbare radicală a modului de gestionare și utilizare a resurselor de apă pentru activități economice, inclusiv schimbarea volumului captărilor de apă permis și a modului de desfășurare a agriculturii.

Dincolo de reducerea drastică a volumelor de apă din Prut și Nistru, criza actuală afectează în mod direct și rețeaua hidrografică internă a țării. Majoritatea râurilor mici din bazinele Dunăre, Prut și Nistru au fost, de-a lungul deceniilor, puternic modificate hidromorfologic - îndreptate, regularizate și barate ceea ce le-a redus semnificativ capacitatea naturală de reținere, alimentare și regenerare a apei. În prezent, un număr tot mai mare dintre aceste cursuri de apă secundare secă parțial sau complet în perioadele de vârf ale secetei, fenomen resimțit direct de localitățile care depindeau de ele pentru adăpatul animalelor sau alte necesități casnice.

O abordare limitată doar la Nistru și Prut ar omite o parte esențială a problemei. Rețeaua hidrografică a Republicii Moldova este alcătuită din numeroase râuri mici, pâraie, văi, izvoare, zone umede și alte ecosisteme care contribuie la circulația, retenția și infiltrarea apei.

Multe dintre aceste sisteme au fost modificate prin îndreptarea și regularizarea albiilor, construcția barajelor, drenarea zonelor umede și alte intervenții care au redus funcțiile naturale ale ecosistemelor acvatic.

Consecința este paradoxală: în timpul ploilor abundente, apa se poate scurge rapid de pe teritoriu, favorizând eroziunea și viiturile, iar în perioadele secetoase există mai puțină apă reținută în sol, în zonele umede, în lunci și în rețeaua hidrografică.

O țară rezilientă la secetă nu este o țară care doar caută noi surse de apă, ci și aplicarea unor măsuri care să păstreze apa pe teritoriul său.

La nivel european, conform ultimului raport Agenției Europene de Mediu "Europe's State of Water 2024", stresul hidric afectează deja 20% din teritoriul Europei și 30% din populație în fiecare an, cifre care probabil vor crește din cauza schimbărilor climatice, semn că problema nu ține doar de volumul captat, ci de disponibilitatea tot mai redusă a resursei.

Pe 4 iunie 2025, Comisia Europeană a adoptat Strategia Europeană de Reziliență a Apei, cel mai recent și cuprinzător document de politică în domeniu. Aceasta stabilește ca obiectiv reducerea consumului de apă cu 10% până în 2030, prin eficiență și reutilizare în toate sectoarele,

¹ Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru, ciclul II (2025-2030), aprobat prin HG nr. 70 din 19.02.2025

² Programul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră, ciclul II (2023-2028), aprobat prin HG nr. 444 din 29.06.2022

modernizarea infrastructurii și accelerarea inovației. Documentul recunoaște explicit rolul central al agriculturii: agricultura este identificată ca principalul consumator de apă din UE, cu 59% din consumul total.

NISTRUL - RESURSĂ STRATEGICĂ ȘI ECOSISTEM VITAL

Nistrul nu trebuie privit exclusiv ca o sursă de apă pentru consum, industrie sau irigare., acesta este simultan:

- ✚ principala arteră hidrologică a țării;
- ✚ ecosistem de importanță națională și internațională;
- ✚ coridor pentru biodiversitate;
- ✚ sursă de apă pentru populație și economie;
- ✚ element important pentru agricultura din bazin;
- ✚ sistem natural care contribuie la reglarea condițiilor ecologice și microclimatice din zonele riverane.

Reducerea semnificativă a debitului și modificarea regimului hidrologic al Nistrului trebuie, prin urmare, analizate nu doar din perspectiva cantității de apă disponibile pentru captare, ci și din perspectiva funcționării întregului ecosistem. Este important să facem o distincție științifică: diminuarea debitului Nistrului nu poate fi prezentată drept cauza secetei meteorologice la nivelul întregii Republici Moldova. Seceta este determinată în primul rând de condițiile atmosferice și hidrologice din întregul bazin și este amplificată de schimbările climatice.

În același timp, modificarea regimului hidrologic al Nistrului, pierderea suprafețelor de apă și degradarea luncilor și zonelor umede pot amplifica vulnerabilitatea ecosistemelor și pot afecta condițiile locale de temperatură, umiditate, biodiversitate și funcționare ecologică.

AGRICULTURA TREBUIE SĂ DEVINĂ MAI REZILIENTĂ LA SECETĂ

Agricultura este unul dintre principalii utilizatori ai resurselor de apă, iar presiunea asupra acestei resurse va crește în condițiile schimbărilor climatice. Răspunsul nu trebuie să fie reducerea arbitrară a activității agricole, ci transformarea acesteia într-un sector mai eficient și mai rezilient. Aceasta presupune:

- ⇒ reducerea pierderilor de apă la captare și transport;
- ⇒ modernizarea sistemelor de irigare;
- ⇒ extinderea irigației eficiente;
- ⇒ monitorizarea umidității solului;
- ⇒ programarea irigației în funcție de necesarul real al culturilor;
- ⇒ utilizarea culturilor și soiurilor adaptate condițiilor locale;
- ⇒ menținerea acoperirii solului;
- ⇒ reducerea eroziunii;
- ⇒ extinderea terenurilor agroforestiere și a perdelelor forestiere;
- ⇒ creșterea capacității solului de a reține apa.

NU PUTEM GESTIONA CEEA CE NU MĂSURĂM

O problemă fundamentală rămâne insuficiența informațiilor exacte privind consumul și captarea apei. O parte importantă a alimentării cu apă se bazează pe surse necentralizate, iar lipsa evidenței și contorizării face dificilă evaluarea reală a consumului. În condițiile unei crize hidrologice, această situație nu mai este acceptabilă.

Republica Moldova are nevoie de un sistem transparent și integrat de monitorizare a:

- ✓ debitelor râurilor;
- ✓ nivelurilor apelor;
- ✓ captărilor;
- ✓ consumului;
- ✓ apelor subterane;
- ✓ irigațiilor;
- ✓ stării ecologice a ecosistemelor acvatice.

Datele relevante trebuie să fie disponibile publicului într-o formă accesibilă.

SECURITATEA APEI ESTE O RESPONSABILITATE COMUNĂ

Securitatea apei nu poate fi obținută numai prin captări, conducte, stații de pompare, baraje sau rezervoare. Republica Moldova dispune de o infrastructură naturală de retenție a apei: pădurile, solurile, luncile, zonele umede, izvoarele, râurile mici, văile și zonele de infiltrare a apelor subterane. Această infrastructură trebuie protejată și restaurată.

În acest sens, societatea civilă consideră necesară trecerea de la o abordare bazată predominant pe evacuarea rapidă a apei de pe teritoriu la una bazată pe: **reținere → infiltrare → acumulare → utilizare eficientă → reutilizare.**

- Guvernul are responsabilitatea de a crea și asigura implementarea cadrului legislativ și instituțional.
- Autoritățile locale trebuie să protejeze sursele și ecosistemele de apă de pe teritoriul lor.
- Agricultorii trebuie sprijiniți să adopte tehnologii eficiente.
- Operatorii economici trebuie să utilizeze apa responsabil și să reducă pierderile.
- Iar societatea trebuie să înțeleagă că apa nu este o resursă nelimitată.

Securitatea hidrologică nu poate fi construită de o singură instituție. Ea trebuie să devină un obiectiv comun al statului și al societății.

În contextul situației actuale solicităm Guvernului și autorităților publice vizate următoarele:

1. Aplicarea strictă și transparentă a măsurilor prevăzute de Hotărârea Parlamentului nr. 222/ 2026, HG nr. 378/2026 și HG nr. 494/2026, cu prioritizarea clară a alimentării cu apă potabilă a populației față de alte folosințe, și comunicarea publică periodică a evoluției debitelor și a deciziilor luate.
2. Instituirea unui mecanism permanent de monitorizare și comunicare publică privind situația resurselor de apă, nu doar pe durata stării de urgență.

3. Introducerea criteriilor de securitate hidrologică în proiectele de infrastructură, agricultură, urbanism, energie și dezvoltare regională.
4. Elaborarea unui Program Național pentru Securitatea Hidrologică și Reziliența la Secetă, cu obiective, indicatori, termene și responsabilități clare, inclusiv revizuirea politicilor de utilizare a terenurilor astfel încât protejarea funcțiilor hidrologice ale teritoriului să devină un criteriu obligatoriu al amenajării acestuia.
5. Accelerarea împăduririi terenurilor cu bonitate agricolă redusă și a fâșiilor riverane de protecție, restaurarea zonelor umede și a luncilor, precum și crearea zonelor tampon de-a lungul cursurilor de apă, în conformitate cu condițiile ecologice locale și cu planurile de gestionare bazinală - măsuri prevăzute deja în ambele planuri de gestionare bazinală aprobate de Guvern.
6. Reorganizarea modului de utilizare și gestionare a terenurilor agricole, în vederea creșterii capacității de reținere a umidității în sol și prevenirii degradării terenurilor, precum și promovarea tranziției către culturi rezistente la secetă și cu un necesar redus de apă, inclusiv prin reducerea graduală a suprafețelor cultivate cu porumb irigat intensiv și alte culturi hidrofile, în favoarea unor culturi mai bine adaptate condițiilor de deficit hidric.
7. Elaborarea mecanismelor de stimulare a plantării pădurilor pe terenurile agricole, indiferent de bonitatea acestora. Revizuirea modului de utilizare a teritoriului Republicii Moldova prin reducerea suprafețelor agricole în favoarea suprafețelor împădurite.
8. Extinderea contorizării și monitorizării captărilor de apă, inclusiv a surselor necentralizate, pentru a permite o gestionare bazată pe date reale, nu pe estimări.
9. Modernizarea sistemelor de irigare, cu prioritate pentru utilizarea tehnologiilor eficiente de irigare, inclusiv irigarea prin picurare, echiparea tuturor prizelor de captare cu debitmetre și sisteme de monitorizare, precum și utilizarea senzorilor de umiditate a solului și a programării irigației în funcție de evapotranspirația reală.
10. Extinderea soluțiilor bazate pe natură pe terenurile agricole, prin perdele forestiere, fâșii înierbate și zone-tampon de-a lungul cursurilor de apă, agroforestiere, acoperirea permanentă sau sezonieră a solului, reducerea lucrărilor intensive ale solului și alte practici care încetinesc scurgerea apei și sporesc infiltrarea și capacitatea solului de a păstra umiditatea.
11. Protejarea și restaurarea zonelor naturale de acumulare și infiltrare a apei, inclusiv lunci, văi, ravene, zone umede, izvoare și terenuri cu rol important în alimentarea apelor subterane. Aceste suprafețe trebuie identificate și integrate în documentele de amenajare a teritoriului, planurile urbanistice și planurile locale de adaptare la schimbările climatice, pentru a preveni schimbarea destinației, drenarea sau degradarea lor.
12. Susținerea, în cadrul cooperării transfrontaliere, a măsurilor de restaurare a bazinului superior al Nistrului, inclusiv conservarea și extinderea suprafețelor forestiere, combaterea eroziunii și restaurarea ecosistemelor degradate. Promovarea, în cadrul Comisiei Nistrene, a intensificării eforturilor Ucrainei privind reîmpădurirea zonelor din Carpați afectate de defrișări în ultimele decenii.

13. Inițierea demersurilor pentru implicarea malului stâng al Nistrului în cooperarea privind gestionarea durabilă a bazinului hidrografic al Nistrului, inclusiv în ceea ce privește coordonarea funcționării Hidrocentralei de la Dubăsari și utilizarea resurselor de apă în scopuri de irigare.
14. Crearea unui mecanism permanent de dialog între autorități, comunități locale, agricultori, mediul academic, sectorul privat și societatea civilă privind gestionarea resurselor de apă.

Declararea stării de urgență hidrologică pe fluviul Nistru nu trebuie să fie un episod izolat, urmat de revenirea la practicile obișnuite odată ce criza actuală se atenuează. Ea trebuie să marcheze începutul unei schimbări reale de paradigmă în modul în care Republica Moldova gestionează resursa de apă, o resursă tot mai rară, într-o țară tot mai afectată de schimbările climatice.

Facem apel către cetățeni, comunități, agricultori, autorități locale, instituții de cercetare și mediul de afaceri să trateze apa ca pe o resursă strategică și limitată.

Protejarea unui izvor, a unei mici zone umede, a unei fâșii forestiere, a unui râu sau a unui teren care reține apa poate părea o acțiune nesemnificativă. La scara întregului bazin hidrografic, însă, aceste acțiuni determină câtă apă rămâne în teritoriu și cât de rezistentă este țara în anii secetoși.

Solicităm Guvernului, Parlamentului și autorităților locale să trateze securitatea hidrologică drept prioritate de stat pe termen lung, nu doar drept răspuns reactiv la crize.

Organizații semnatare:

1. Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului "Eco-Tiras"
2. Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic din Republica Moldova
3. AO EcoContact
4. A.O. Societatea Ecologică "BIOTICA"
5. Terra-1530
6. Alianța pentru Eficiență Energetică și Regenerabile
7. Centrul Național de Mediu
8. AO CAROMA NORD
9. Amnesty International Moldova
10. A. O. Eco – Sor
11. Fundația pentru Dezvoltare din Republica Moldova
12. Asociația Obștească pentru Copii și Tineret „FĂCLIA”
13. Sos Codru
14. AO Pădurea Noastră
15. AO Ecodigital
16. AO Cutezătorul
17. AO LuRenOm
18. AO FIX ERA
19. Societatea pentru Protecția Păsărilor și a Naturii din Republica Moldova